

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Brunskogsnegl

Brunskogsneglen er registrert i nesten halvparten av Norges kommuner. Den er vanlig langs kysten fra svenskegrensa til Troms. I innlandet finnes det spredte forekomster.

I Norge har den fått mange navn: mordersnegl, iberiasnegl, iberiasnegl, brunsnegl og *Arion lusitanicus*. Offisielt norsk navn på denne arten er brunskogsnegl, med det vitenskaplige navnet *Arion vulgaris*.

Når brunskogsneglen først er etablert i et område, vil det kreves fantasi og dugnadsånd for å holde den i sjakk.

Fakta

Snegler er bløtdyr og har en viktig rolle som nedbrytere i naturen. De er med på å omdanne døde planter slik at næringsstoffer blir tilgjengelig for ny plantevekst. Det finnes omkring 100 sneglearter i Norge. De fleste har skall, ca. 20 arter er uten skall. Tre arter kan være et problem i hager.

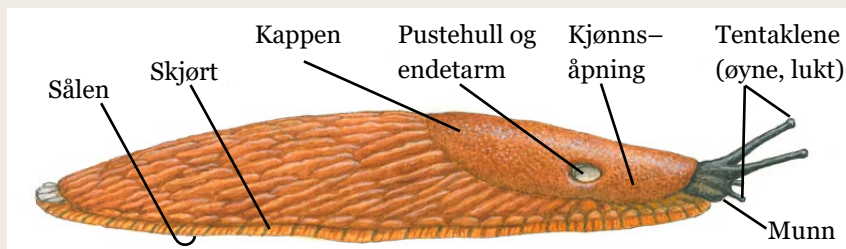

Økende handel over landegrensene de siste 100–150 årene har gitt oss en del fremmede arter som har kommet for å bli. Brunskogsneglen er et eksempel på dette.

Brunskogsneglen kommer opprinnelig fra Sør-Frankrike, hvor den ikke er særlig plagsom hverken i hager eller i jordbruket. Arten kommer ikke fra den iberiske halvøy, slik man først trodde.

Sneglekroppen

Brunskogsneglen har mange fargevarianter fra lys gråbrun til nesten svart. Den har en langstrakt kropp uten skall og kan bli 15 cm lang. Hodet har to par tentakler og munn med raspetunge. På de øverste tentaklene sitter et par enkle øyne som skiller mellom lys og mørke. Sneglen bruker alle tentaklene til å lukte og smake seg fram til mat. På høyre side av kappen er en stor åpning, et pustehull, som også er åpning for endetarmen. Like ved pustehullet er kjønnsåpningen der eggene kommer ut. Den glir framover på sålen med eget-produsert slim. For å beskytte seg mot uttørring skilles en annen type slim ut gjennom huden. Dette klebrige slimet gir også forsvar mot naturlige fiender.

Levevis

Hvordan lever den?

Brunskogsneglen lever i et år. Den trives godt langs kysten der det er fuktig og mildt. Den foretrekker fuktig muldrik jord fremfor sandholdig jord. Sneglen er mest aktiv i fuktig vær, i skumring, om natten og tidlig morgen. Selv om brunskogsneglen er tvekjønnet, parrer den seg med et annet individ. Fra slutten av juli til ut i oktober legges eggene i groper under mose, stokker, kvist, kompost og lignende på skyggefulle steder. De fleste eggene kommer i august og september og legges i klaser på 20–30. Hver snegl kan legge opp til 400 egg.

I løpet av høsten klekker eggene og de unge sneglene gjør seg klar til overvintring, for eksempel nede i frostfrie hulrom i jorda. Neste vår blir de små sneglene aktive, men ikke veldig synlige. Midt på sommeren og tidlig på høsten er det stor aktivitet. Sneglene følger hverandres slimspor for å finne mat, et nytt gjemmeded eller en make for parring. De er godt synlig mange steder og er problematiske ved masseforekomster. Noen uker etter parringen starter eggleggingen.

De fleste voksne sneglene dør før vinteren.

Parring

Egg

Ung og eldre brunskogsnegl

Levevis

Hva spiser brunskogsneglen?

Den er nesten altetende og spiser både dødt og levende plantemateriale, døde snegler og avføring fra dyr. Brunskogsneglen foretrekker saftige planter (påske- og pinseliljer, tulipaner, narsisser, stemorsblomst), planter med store blomster (georginer), noen krydderurter, salat, grønnsaker, bær og frukt. Ellers elsker den løvetann og mange ville planter.

Hvem spiser brunskogsnegler?

De minste sneglene er lett bytte for løpebiller, padder, frosk, fugler, piggsvin, grevling og enda mindre usynlige dyr (parasitter). Men det er ikke mange som spiser de store sneglene. Det klebrige slimet setter en stopper for det. Moskusender er kjent for å spise store snegler.

Hvilke andre snegler ligner på brunskogsnegler?

Voksne brunskogsnegler forveksles ofte med oransjeskogsnegl. Brunskogsnegl kan krysse seg med svartskogsnegl og avkommet blir mørke i fargen. Disse kan forveksles med svartskogsnegl og svartkjølsnegl. Unge brunskogsnegl kan forveksles med vanlige skogsnegler i hagen. Masseforekomster av store brune snegler er som oftest brunskogsnegl som har etablert seg. Les mer om de ulike snegleartene på www.nibio.no/snegler

Lys og mørk brunskogsnegl

Oransjeskogsnegl

Svartskogsnegl

Svartkjølsnegl

Bekjempelse

Bekjempelse av brunskogsnegl er utfordrende og krever stor innsats. Flere tiltak må benyttes.

Forebyggende tiltak

For å unngå å få snegler i hagen, må planter, jord, plast og andre gjenstander/ hageutstyr sjekkes for snegler ved innkjøp. De minste sneglene kan være vanskelig å se. De gjemmer seg inne i jordklumper, plantedeler, under og inni potter. Der sneglen allerede er etablert trives den best i fuktige og skyggefulle deler av hagen. Gresset bør holdes kort, hageavfall ryddes bort og området holdes luftig og tørt. Start med forebyggende tiltak på våren når sneglene begynner å bli aktive. Plukking av snegler på sommeren og egg på høsten er forebyggende, og gir færre snegler i hagen neste år. Egg kan drepes med kokende vann, eller de kan knuses.

Naturlige fiender

Et godt tiltak i hagen er å ta vare på de naturlige fiendene til brunskogsneglen. Hagedammer tiltrekker frosk, padder og fugler. Hekker og striper med blomsterrike planter tiltrekker løpebiller og andre naturlige fiender. Treplanker eller takstein kan legges under hekken som skjul for løpebiller. Sneglene kan også skjule seg her og kan dermed lett plukkes sammen med eggene. Boakjølssneglen er vanlig i noen hager. Den er grå med mørke flekker og er større en brunskogsneglen (20 cm lang). Boakjølssnegl opptrer sjelden i store tettheter. Dessuten er den aggressiv overfor andre snegler, og kan derfor hjelpe til med sneglebekjempelsen.

Yngleplass for brunskogsnegl

Brunskogsnegl-egg

Løpebille eter ung brunskogsnegl

Boakjølssnegl

Bekjempelse

Planter som ikke frister

Brunskogsneglen unngår ofte vedaktige planter som rhododendron, roser og bartrær. Begonia, eføy, julerose, lavendel, pelargonia og vortemelk er heller ikke populære. Den foretrekker ikke, men kan spise for eksempel pioner og valmue. Det er stor variasjon i hva brunskogsneglen spiser. Dette kan skyldes årstid, klima og tilgjengelige planter, men også individuelle forskjeller og størrelse hos sneglen. Samme plante kan være spiselig for sneglen i en periode på året og uspiselig i en annen. Dette skyldes trolig at den kjemiske sammensetningen i plantene varierer gjennom året. Det er derfor vanskelig å sette opp lister med planter som sneglene ikke spiser.

Snegleplukking

Snegleplukking er effektivt, men startes ofte for sent. Begynn allerede om våren, putt sneglene i kokende vann eller del sneglene i to og la dem tørke ut eller ligge som åte for nye snegler. Salt bør unngås. Plukk riktig snegl!

En runde i hagen hver kveld, på jakt etter snegler gir også oversikt om hvor i hagen sneglene gjemmer seg om dagen. Det er de stedene det lønner seg å rydde opp i først, for å fjerne sneglenes gjemmesteder.

Sneglefeller

Sneglene har god luktesans og tiltrekkes av mange forskjellige luktstoffer som kan brukes som åte. Øl, oppklippede døde snegler og hundemat er noen eksempler som kan brukes i feller for å tiltrekke flere snegler for avliving.

Bekjempelse

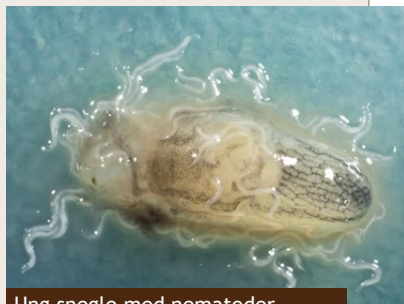
Utestenging

Barrierer kan holde sneglene unna grønnsak- eller andre plantebed. Utfordringen er å finne en barriere som holder gjennom sesongen. Dette kan være effektivt, men krever jevnlig ettersyn. Barrierer i form av avskrekkende stoffer er også anbefalt. Denne typen barriere har kortvarig effekt men kan legges rundt planter flere ganger i sesongen. Noen eksempler er: Kaffebrut, kalk, fersk aske, tang, hønsegjødsel og kakaoflis.

Biologisk middel

Nematoder (Nemaslug®). Nematoder er små parasitter (rundormer) som sammen med bakterier kan drepe snegl. De er ufarlig for mennesker. De største sneglene (over 1 cm) tåler nematoder og dør sjelden av smitte, de minste sneglene derimot er ganske sårbare for smitte. Behandling med nematoder anbefales vår og høst for å treffe de minste sneglene. Den såkalte 'kannibal-metoden', hvor nematodene blandes med døde snegler som åte for levende snegler, viser så ingen klare effekter i kontrollerte forsøk på voksne snegler.

Ung snegle med nematoder

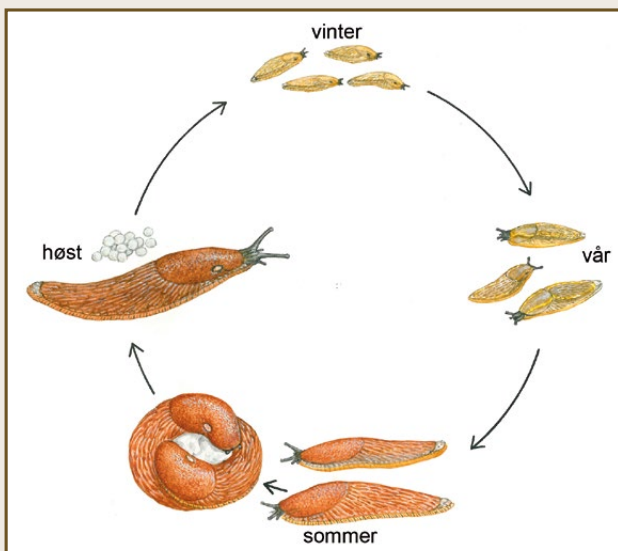
Kjemiske midler

Flere jernforbindelser kan fungere som sneglegift. Ferramol og Smartbayt er to vanlige jernfosfatmidler i handelen. De selges i form av små korn som strøs ut for å bekjempe snegler. Når sneglene spiser flere korn dør de etter noen dager. Midlene kan med fordel brukes sammen med snegleåte for å tiltrekke flere snegl og bør strøs ut i skyggefulle deler av hagen. Kornene kan plasseres under plankebiter eller annet for å unngå at fugler forsyner seg. Midlene bør brukes tidlig i sesongen og behandlingen gjen-tas. For god effekt må behandlingen skje like etter regnvær.

Snegler som spiser Ferramol

Livssyklus

	VÅR	SOMMER	HØST	VINTER
Sneglebestand	Små snegler	Store snegler	Store snegler Egg Små snegler (sen høst)	Små snegler
Hvor finnes de på dagtid?	Gjemt under løv, kvist, stokk og stein, i skyggefulle deler av hagen	Gjemt på skyggefulle steder i tørt vær, godt synlig i fuktig vær	Gjemt på skyggefulle steder i tørt vær, godt synlig i fuktig vær	Gjemt under løv, kvist, stokker og frostfrie steder
Hva kan gjøres?	Rydding i hagen Luking Plukking Biologisk middel Kjemiske midler Håpe på tørt og varmt vær!	Plukking Feller Barrierer Kjemiske midler	Rydding i hagen Plukking Feller Barrierer Fjerne egg Biologiske midler (september)	Håpe på barfrost!

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Mer info om skadegjørere i hagen: ■ leksikon.nibio.no

■ Solveig Haukeland & Karin Westrum
NIBIO Bioteknologi og plante helse
Høgskoleveien 7, 1433 Ås
Tlf: 03 246 E-post: post@nibio.no